

УДК 616.31-089: 599

© Вітрищак С.В., Качур Н.В., Савіна О.Л., Бондаренко В.В., 2011

СУЧАСНІ ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ АМБУЛАТОРІЇ СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ

Вітрищак С.В., Качур Н.В., Савіна О.Л., Бондаренко В.В.

ДЗ «Луганський державний медичний університет»

Вступ. У сферу гігієни лікувально-профілактичних установ входить значна кількість питань до числа яких входить: гігієнічна регламентація проектування, будівництва і санітарно-технічного обладнання лікувальних комплексів, їх внутрішнього планування, забезпечення оптимальних параметрів мікроклімату, повітряного середовища і освітлення, гігієнічна профілактика внутрішньо-лікарняних інфекцій, охорона і гігієна праці медичного персоналу [1-6].

В сучасних умовах гігієна лікувально-профілактичних установ набула особливої складності і відповідальності, що пов'язано, перш за все, з необхідністю створення універсальних медичних клінік для роботи одного сімейного лікаря або кількох, а також створення «малих» багато профільних клінік для роботи лікарів загальної практики з різних спеціальностей, включаючи стоматологів, психологів, гінекологів та стаціонарів на декілька ліжок для денного перебування хворих та надання їм медичної допомоги, при відсутності можливості надання такої допомоги у домашніх умовах та ін. [7-10].

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами: робота виконувалась відповідно з основним планом науководослідних робіт (НДР) ДЗ «Луганський державний медичний університет» і являє собою фрагмент теми НДР «Розробка державних санітарних правил і норм щодо улаштування, обладнання і експлуатації амбулаторії сімейного лікаря» (№ держреєстрації 0105U007664).

Метою роботи було вивчення сучасних санітарно-гігієнічних умов для роботи медичних працівників в амбулаторії сімейного лікаря та на основі гігієнічного моделювання, створити і обґрунтувати сучасну модель амбулаторії загальної практики сімейної медицини щодо улаштування, обладнання і експлуатації.

Одним із важливих завдань раціонально-планувального вирішення будівлі амбулаторії сімейного лікаря, від чого багато у чому залежить і гігієнічний режим у ній, є забезпечення оптимальних шляхів сполучень між функціональними структурними підрозділами і організація потоків хворих, персоналу, допоміжних матеріалів, обладнання та ін. Вимоги до лікувальних стаціонарів (пологових будинків, хірургічних стаціонарів, радіологічних відділень) знайшли своє відображення у діючих нормативних актах. Розроблені нормативні документи, що регламентують територіальне розміщення лікувально-профілактичних уста-

нов, вимоги до їх будівництва, водозабезпечення, енергозабезпечення, каналізування та ін., на жаль у цих матеріалах відсутні вимоги до амбулаторії сімейного лікаря, вона навіть не передбачена у них.

Проблемою амбулаторії сімейного лікаря, як специфічного за призначенням та архітектурно-планувальними рішеннями та обладнанням об'єкта громадського призначення є зростаюча ціна будівництва, що пов'язано з приватною власністю на земельні ділянки та будівлі, що розташовані у місцях вираженої урбанізації, неможливість будівництва нової будівлі і потреба реконструкції під амбулаторією сімейного типу існуючих житлових будинків, лікувальних установ, дитячих закладів у безпосередній близькості до других елементів міської забудови, в середині житлових будівель, житлових мікрорайонів, кварталів. При цьому експлуатаційна ціна має зворотну залежність від будівельної – чим більш досконала амбулаторія у планувальному відношенні, оснащенні спеціальною медичною технікою, тим вища її будівельна ціна, але при цьому скорочуються експлуатаційні витрати.

Затрудняється реалізація вимог стосовно оптимальної конфігурації ділянки (часто площі), забезпечення необхідного акустичного режиму та ін.

З системою забудівлі сімейної амбулаторії пов'язаний і багатоаспектний комплекс гігієнічних проблем внутрішнього планування приміщень. Потреба значного розширення набору і санітарно-технічного оснащення приміщень необхідних для дослідницьких цілей, організаційних заходів, скорочення графіків руху, етажності приміщень, наближення обслуговуючого персоналу до хворих, раціональне використання зв'язку, інженерного обладнання, зумовлюють відмову від лінійної структури внутрішнього планування і потреба переходу до інших варіантів (в тому числі до можливої чотирихсторонньої орієнтації приміщень).

Крім указаних вище проблем треба оговорити необхідність в амбулаторії сімейного лікаря забезпечення регульованих диференційованих параметрів мікроклімату з урахуванням найбільш сприятливих в гігієнічному та деонтологічному плані умов для хворих та медичних працівників та питань профілактики внутрішньолікарняних інфекцій (ВЛІ). До внутрішньолікарняних інфекцій, Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) відносить різні клінічно виражені захворюван-

ня мікробної етіології, що вражають хворого в результаті його госпіталізації чи відвідання лікувального закладу, а також персонал в силу професійної діяльності, незалежно від того проявляються чи не проявляються симптоми даного захворювання під час перебування даних осіб у лікарні. З урахуванням ризику виникнення ВЛІ для амбулаторії сімейного лікаря є важливим: забезпечення архітектурно-планувальних і санітарно-технічних рішень, скорочення термінів перебування хворого у клініці, пов'язане з функціонально-діагностичними (лабораторними і ін.) дослідженнями, проведенням щеплень; забезпечення умов гарантованого знезараження інструментарію, об'єктів навколишнього середовища, забезпечення умов для дотримання гігієни хворих та персоналу, дезінфекція приміщень та ін. [11,12].

Створення сучасних гігієнічно сприятливих умов для роботи медичних працівників в амбулаторії сімейного лікаря обумовлено:

1. Високим рівнем психо-емоційної напруги, пов'язаної з почуттям співпереживання, відповідальністю за здоров'я та життя хворого.

2. Контакт з хворими і їх близькими.

3. Контакт з інфекційними хворими і потреба організації інфекційного стаціонару в домашніх умовах у хворого та надання йому допомоги.

4. Ризиком зараження і травм при медичних маніпуляціях, обстеженнях і операціях.

5. Неприятливими умовами праці (дискомфортний мікроклімат, зміна барометричного тиску, забруднення повітря і предметів лікувальними, анестезіологічними, дезінфекційними та іншими хімічними речовинами, впливом іонізуючого опромінення, електромагнітних полів радіочастот, ультразвуку, шумові, вібраційні та інші несприятливі фізичні фактори).

6. Вимушена поза, напруга зору, слуху, фізична напруга при проведенні медичних маніпуляцій та процедур, операції, перенесенні хворих.

7. Порушення фізіологічно оптимальних біоритмів робочого дня, пов'язане з роботою уночі та інший час, стан емоційної напруги, спричинений неможливістю повного відключення від професійно службових справ і потребою надання медичної допомоги усім на ділянці обслуговування амбулаторії сімейного лікаря.

Усі ці несприятливі умови праці медичних працівників обумовлюють розвиток у них професійних захворювань та потребу створення в умовах амбулаторії сімейного лікаря

найбільш сприятливих умов праці медичних працівників, психологічного розвантаження та ін.

Заключення. Таким чином, відмічаючи складність та значну кількість проблем санітарно-гігієнічного режиму амбулаторії сімейного лікаря, треба підкреслити, що його забезпечення потребує системного комплексного підходу, направлено на досягнення трьох основних цілей – створення оптимальних умов надання медичної допомоги і ефективного лікування хворих, профілактику інфекційних захворювань, оптимізацію гігієнічних умов праці медичного і допоміжного персоналу.

Ці завдання можуть бути вирішеними шляхом розробки нових санітарних правил щодо улаштування, обладнання і експлуатації амбулаторії загальної практики сімейної медицини завдяки розробці:

- санітарно – гігієнічних вимог до ділянки і території амбулаторії загальної практики сімейної медицини;

- гігієнічних вимог до архітектурно-планувальних і конструктивних рішень будинків, споруджень і окремих приміщень;

- гігієнічних вимог до внутрішнього оздоблення приміщень;

- гігієнічних вимог до санітарно-технічного, медичного, технологічного і іншого обладнання, меблів, інвентарю;

- гігієнічних вимог до опалення, вентиляції, мікроклімату і повітряного середовища приміщень;

- гігієнічних вимог до природного і штучного освітлення;

- гігієнічних вимог до умов праці і побуту медичного персоналу;

- гігієнічних вимог до санітарного стану приміщень, обладнання, інвентарю;

- особистої гігієни хворих та медичного персоналу;

- гігієнічних вимог щодо дотримання персоналом санітарно-протиепідемічного режиму та правил безпеки праці;

- гігієнічних вимог до буфетних;

- вимог до виконання дезінфекції, стерилізації медапаратури, виробів медичного призначення.

Саме висвітлення вимог щодо улаштування, обладнання та експлуатації амбулаторії лікаря загальної практики (сімейного лікаря) допоможуть організаторам охорони здоров'я, лікарям загальної практики організувати роботу амбулаторії, забезпечити заходи з профілактики внутрішньо-лікарняних та професійних захворювань.

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Весельський В.П.** Досвід діяльності лікарів загальної практики зарубіжних країн / В.П. Весельський // Практична медицина. –1999. - № 1-2 (15-16). - С. 10-13.

2. **Галкин В.А. и соавт.** Семейная медицина / В.А. Галкин и др. – М, 1991. – 65 с.

3. **Горбань Є.Є., Марчук Н.В.** За сімейним лікарем майбутнє системи охорони здоров'я Ук-

раїни / Є.С. Горбань, Н.В. Марчук // Одеський медичний журнал. - 2004. - № 3. - С. 4-7.

4. **Горбачева А.** Развитие общей врачебной практики в Великобритании / А. Горбачева // Врач. - 1999. - № 4. - С. 45.

5. **Иванов М.В.** Реформирование амбулаторно-поликлинической службы в регионе / М.В. Иванов // Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины. - 2007. - № 5. - С. 30-32.

6. **Короленко Е.С.** Аналіз роботи сімейної медицини в м. Сімферополі (на прикладі філії сімейної медицини з міського поліклінічного об'єднання) / Е.С. Короленко // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. - 2008. - № 3. - С. 71-72.

7. **Короп А.Ф.** Лікувальні технології при захворюванні дорослого населення та витрати з місцевого бюджету в різних типах закладів загальної практики-сімейної медицини / А.Ф. Короп // Сімейна медицина. - 2007. - № 3. - С. 23.

8. Методические рекомендации по гигиене труда и охране здоровья медицинских работников (сборник документов). - М., 1987. - 251 с.

9. СанПин 42-123-5777-91 „Санитарные правила для предприятий общественного питания” (вместе с санитарными требованиями к выработке кондитерских изделий с кремом на предприятиях общественного питания; санитарными требованиями к производству м'якого мороженого на предприятиях общественного питания) (по состоянию на 7 октября 2006 года).

10. **Семків Н.М.** Організація соціально-медичної допомоги сільському населенню в умовах сімейної медицини / Н.М. Семків // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. - 2005. - №1. - С. 49-53.

11. Physician compensation survey // Modern Health-care. - 2008. - P. 23-31.

12. Physician compensation survey. // Modern Health-care. 2008. - July - P. 12-15.

Вітришак С.В., Качур Н.В., Савіна О.Л., Бондаренко В.В. Сучасні гігієнічні проблеми організації роботи амбулаторії сімейного лікаря // Український медичний альманах. - 2011. - Том 14, № 2. - С. 43-45.

В статті викладені матеріали вивчення сучасних санітарно-гігієнічних умов роботи медичних працівників в амбулаторії сімейного лікаря та на основі гігієнічного моделювання, створені і обґрунтовані сучасні моделі амбулаторії сімейного лікаря щодо улаштування, обладнання і експлуатації.

Ключові слова: амбулаторії сімейного лікаря, санітарно-гігієнічні умови, профілактика.

Витришак С.В., Качур Н.В., Савина Е.Л., Бондаренко В.В. Современные гигиенические проблемы организации работы амбулатории семейного врача // Украинский медицинский альманах. - 2011. - Том 14, № 2. - С. 43-45.

В статье изложены материалы изучения современных санитарно-гигиенических условий работы медицинских работников в амбулатории семейного врача и на основе гигиенического моделирования, созданы и обоснованы современные модели амбулатории семейного типа по устройству, оборудованию и эксплуатации.

Ключевые слова: амбулатории семейного врача, санитарно-гигиенические условия, профилактика.

Vitrishchak S.V., Kachur N. V., Savina E.L., Bondarenko V.V. Modern hygienical problems of organization of work of out-patient's clinic of domestic doctor // Украинский медицинский альманах. - 2011. - Том 14, № 2. - С. 43-45.

In the article materials of study are expounded modern санитарно -гигиенических terms of work of medical workers in the out-patient's clinic of domestic doctor and on the basis of hygienical design, the modern models of out-patient's clinic of domestic type are created and reasonable on a device, equipment and exploitation.

Key words: out-patient's clinics of domestic doctor, санитарно -гигиенические terms, prophylaxis.

Надійшла 21.12.2010 р.
Рецензент: проф. І.С.Гайдаш